

Szakmai beszámoló

1. A MaNDA küldetése

A Digitális Megújulás Cselekvési Tervhez kapcsolódó Akcióprogram i:2.09. pontja kimondja a Magyar Nemzeti Digitális Archívum (továbbiakban MaNDA) létrehozásának szükségességét. Az Országgyűlés Kulturális és Sajtó Bizottságának elnöke által kezdeményezett törvénymódosítás alapján, a mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény valamint a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL törvény módosításáról szóló 2011. évi LX. törvénnyel megteremtődött a jogszabályi háttér az intézmény megalakítására.

A 2011. évi LX. törvény értelmében a Magyar Nemzeti Digitális Archívum (MaNDA) a kultúráért felelős miniszter irányítása alatt álló, közgyűjteményként működő önálló költségvetési szerv, amelynek alapfeladata az irodalmi, képzőművészeti, zenei, audiovizuális alkotások számba vétele, azok digitális rögzítése, ily módon is az utókor számára történő megőrzése, a széleskörű hozzáférhetőség megteremtése.

A MaNDA létrehozásával a kormány célja, hogy a magyar kultúra valamennyi alkotása, a szépirodalomtól a képzőművészetten át a filmművészetig biztonságosan, digitálisan rögzítve legyen, és hozzáférhetővé váljon egy központi nyilvános felületen. Az alkotások többszörösen biztosított digitális megőrzésén túl cél, hogy a jelenleg szétszórta és részben zárt archívumok anyaga elérhető legyen valamennyi érdeklődő számára, a jogdíjjal nem terhelte alkotások esetében díjmenetesen, szükség esetén pedig online díjfizetés mellett.

2. Előzmények – a MaNDA 2011. évi megalapítása

A MaNDA-t 2011. május 1. óta 2011. november 1-ig - a főigazgatói pályázat lebonyolításáig – miniszteri biztos irányította, aki megkezdte a szervezeti átalakításokat, illetve a szükséges beruházások, beszerzések előkészítését, mely tevékenységeket november 1-től főigazgatóként folytat.

A MaNDA létrehozására a 2011. évi költségvetésében – fejezeti kezelésű előirányzaton – 230 millió forint volt előirányozva, amely a zárolás következtében 180 millió forintra csökkent. A feladatellátáshoz szükséges forrást NGM engedély alapján megkötött támogatási szerződés formájában kapta meg az intézmény.

2010. november 26-án 12 taggal létrejött a Nemzeti Kulturális Digitális Dokumentációs Klaszter, amelynek menedzsment feladatkörét a MaNDA látja el.

3. Európai uniós kapcsolódások

A MaNDA illeszkedik az uniós kulturális digitalizációs folyamatokba az Európai Digitális Menetrendhez és az Európa 2020 stratégia kulturális megőrzésre vonatkozó irányelveihez, adatállománya csatlakozni fog az Europeaná-hoz, az Európai Unió digitális könyvtárához.

4. A MaNDA 2011. évben végzett tevékenysége

A 2011. év második félévében kezdődhetett meg a MaNDA feladatellátása csökkentett létszámú személyi állomány mellett.

A MaNDA 2011. évben megkezdett, egyben 2012. év I. félévében kivitelezés alatt álló projektjei:

- Községi felület „béta verziójának” kialakítása, próbaüzemének megkezdése;
- Szabványok kialakítása a digitális tartalomszolgáltatáshoz kapcsolódóan;
- Meglévő digitális gyűjtemények részleges integrálása a MaNDA-ba;
- Országnévjegy – „100 híres magyar” projekt;
- Nemzeti Kulturális Térinformációs Rendszer – „Kulturális GPS „béta” verzió – megvalósíthatósági tanulmány piaci igényeket felmérő kutatás-fejlesztési projekteleme, TIOP és TÁMOP pályázati előkészítő tevékenység,
- Európai Unió pályázati előkészítés – Norvég finanszírozási mechanizmus „Épített kulturális örökség revitalizációja – egységes digitális műemléki adatbázis létrehozása,
- Rombauer TERV – Ózd nemzeti kulturális logisztikai és digitalizációs központ létrehozásának előkészítése, megvalósíthatósági előtanulmányok kidolgozása, amely kapcsán 2011. december 2-án Ózd Város Önkormányzata valamint a MaNDA között társulási együttműködési megállapodás került aláírásra,
- JÁSZAI-ON digitális kulturális rendszer létrehozása – 2011. december 22. –első határon túl nyúló digitális kulturális rendezvény megtartása,
- MaNDA TV működésének előkészítése, felkészülés a 2012. január 22-i nyitóműsor elindítására,
- MANDALAT Kutatás-Fejlesztési program elindítása, a nemzeti közgyűjteményi digitális adatbázis helyzetfeltáró vizsgálata – közgyűjteményekkel történő egyeztetése,
- 2012. évi feladattervezés
- A Cseh Tamás Gyűjtemény digitalizálása és fejlesztése

2012. év – Digitalizációval összefüggő fejlesztések

Kulturális GPS – Épített Örökség digitális adatbázisa: 2012. szeptember pályázati kiírás szakmai előkészítése – PEMCS közreműködés: TÁMOP 500 millió Ft + TIOP1600 millió Ft + Norvég Pályázat: 650 millió Ft.

Univerzális Adatbázis és kötelezpéldány-feltöltő rendszer: 2012. június – MaNDALAT kutatás befejezése

Univerzális Adatbázis és kötelezpéldány-feltöltő rendszerfejlesztés: 2012. április-július – közbeszerzési eljárás elindítása és rendszerfejlesztés megkezdése.

Univerzális Adatbázis és kötelezpéldány-feltöltő rendszer éles tesztelésének megkezdése – 2012. július

Digitalizáció területen történő Közfoglalkoztatás: 195 fő foglalkoztatására elkészített projekt és BM szerződés tervezet (2012. június), adatbáziskezelő rendszer optimalizálása

Kulturális Web televízió: 2012.év – hetente 2 alkalommal történő tartalom frissítés - MaNDA TV

Digitális kulturális adatbázisok: 2012. június – NDA adatbázis átvétele és integrációja kezdeményezése, egyéb magán és intézményi adatbázisok átvétele

Kutatás-fejlesztési főosztály

KUTATÁSI ÉS FEJLESZTÉSI FŐOSZTÁLY	2011.év	2012. év I. negyedév	2012. év II. negyedév
Kutatási és tervezési osztály			
MaNDA-koncepció fejlesztése			
Jogi szakértők felkérése, jogi megoldások kidolgozása			
Gazdasági szakértők felkérése, gazdasági megoldások kidolgozása			
Nemzeti névterek megalkotása, fejlesztése			
Hazai és nemzetközi gyakorlat feltérképezése			
MANDA-metaadatszabványok meghatározása			
Tudományszervezési és szakpolitikai osztály			
Jogszabályok előkészítése			
Hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatok			
Nyilvántartási és szerzeményezési osztály			
Nemzeti digitális kulturális kataszter csoport			
A kataszter szempontrendszerének kidolgozása			
A közgyűteményi kérdőív létrehozása			
A beérkező adatok feldolgozása			
A köz- és magángyűteményekben folyó digitalizálási munkák felmérése			
Digitalizálási csoport			
MaNDA saját gyűjtemény kialakítása (digitalizálás)			
Központi adatbázis osztály			
Fejlesztői csoport			
Központi adatbázis rendszerterv, közbeszerzés			
Központi adatbázis kialakítása			
Speciális kereső tervezése és fejlesztése			
OEDR szolgáltatás tervezése és fejlesztése			
Névtér alkalmazás tervezése és fejlesztése			

Üzemeltetési csoport			
Közgyűjteményi anyag biztonsági mentése			
Digitális köteleispéldányok fogadása			

KUTATÁSI ÉS FEJLESZTÉSI FŐOSZTÁLY	2011.év	2012. év I. negyedév	2012. év II. negyedév
Elméleti háttérmunka			
MaNDA-koncepció fejlesztése			
MaNDA adat- és -metaadatszabványok meghatározása			
Jogi szakértők felkérése, jogi megoldások kidolgozása			
Gazdasági szakértők felkérése, gazdasági megoldások kidolgozása			
Hazai és nemzetközi gyakorlat feltérképezése			
Jogszabályok előkészítése			
Hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatok			
Nemzeti névterek			
Nemzeti névterek megtervezése			
Névtér Bizottság működtetése			
Névtér alkalmazás tervezése és fejlesztése			
Nemzeti digitális kulturális kataszter			
A kataszter szempontrendszerének kidolgozása			
A közgyűjteményi kérdőív létrehozása			
A beérkező adatok feldolgozása			
A köz- és magángyűjteményekben folyó digitalizálási munkák felmérése			
Digitális köteleispéldányok			
A MaNDA katalógus és tár tervezése			
A MaNDA katalógus és tár fejlesztése			
A MaNDA katalógus és tár működtetése			
Szerzői és társult jogok kezelése			
Digitális köteleispéldányok metaadatolása			
Saját gyűjtemény közvetlen gyarapítása			

A MaNDA katalógus és tár tervezése			
MaNDA adat- és -metaadatszabványok meghatározása			
A MaNDA katalógus és tár fejlesztése			
A MaNDA katalógus és tár működtetése			
Szerzői és társult jogok kezelése			
Digitalizált állományok metaadatolása			
Központi adatbázis			
Központi adatbázis rendszerterv, közbeszerzés			
Központi adatbázis programozása			
Kiemelt partnerek adatmodelljeinek értelmezése			
Adatszolgáltató kliensek telepítése a kiemelt partnereknél			
Speciális kereső tervezése és fejlesztése			
OEDR szolgáltatás tervezése és fejlesztése			
Mintarendezések készítése			
Üzemeltetési feladatok			
Közgyűteményi anyag biztonsági mentése			
Digitális kötelempéldányok fogadása			

Tételes elszámolás összefoglaló indoklása (II.sz. melléklet)

1. MaNDA – Web portál, tartalom és adatbázis fejlesztés

2012.év I. negyedétől a MaNDA weblapja, napi rendszerességgel megújuló kulturális tartalmakkal feltöltésre került, amely a www.mandarchiv.hu címen érhető el. A web szerver mögött egy adatbázis szerver biztosítja a nemzeti kulturális tartalmak online, több féle keresési szempontnak megfelelő lekérdezését, a keresés eredményével érintett Partner web szerverének elérését.

Az adatbázis fejlesztés mellett megkezdődött a www.mandatv.hu, valamint a www.jaszaimari.hu, és a www.filmintezet.hu weblapok egy információs felületre történő integrációja.

A naponta megjelenő cikkek és a MaNDATV kétnaponta megújuló tartalma jelentős látogatottságot eredményezett. A közösségi oldalakon való megjelenés, a nagyobb weblapokkal való együttműködés (index.hu) ugyancsak jelentős látogatottságot eredményezett a Digitális Archívum számára.

A Digitális Történelmi Játékok weboldalon történő elérhetővé tétele a fiatalok számára új fejlesztési irányokat jelölt ki a MaNDA számára. 2012. évben megkezdődött az ifjúsági kulturális tartalmak fejlesztése.

2. MaNDA projektek

A MaNDA egyik legjelentősebb, 2011. évben megkezdett projektje az Ózd-Kultúrgyár 2012. március hónapban nevesítésre került a Magyar Növekedési Tervben, és megkezdődött a projekt Kiemelt Nemzeti Programok között történő nevesítésének előkészítése.

2012.év II félévben lezárultak a pályázati előkészítő munkái a TIOP és TÁMOP programokban nevesített Kulturális GPS projekt elemeknek, amely rendszerterve a 2011. szeptember és 2012. április hónap között elvégzett és piackutatások pozitív eredményével zárult.

Együttműködve Ózd város Önkormányzatával az ÉMOP pályázati rendszerben elkészültek egy Nemzeti Filmtörténeti Élménypark tervei, amely a MaNDA által kezelt, feldolgozott digitális filmeket mutatja be sajátos interaktív környezetben.

A Norvég pályázat előkészítéseként elkészült a kiemelt épített kulturális örökség népszerűsítését szolgáló projekt terv, az MNV Zrt.-vel, a KÖH-el, és a Vidékfejlesztési Minisztériummal között együttműködési megállapodás alapján. A kiemelt pályázat koordinációs feladatait a megállapodásban foglaltak alapján a MaNDA fogja ellátni – előreláthatóan 2012. év végétől 2014. év végéig.

3. MaNDA – Egységes országos digitális archívumi rendszerfejlesztés

A MaNDA Kutatási-Fejlesztési Igazgatósága a Nemzeti Közgyűjteményekkel folyamatosan egyeztetve elkészítette a MANDALAT rendszer tervét, amely a magyar kultúra egyes becslések szerint 7 milliárdos darabszámra becsülhető kulturális tartalmát egységes adatbázisban képes kezelni tetszőleges keresési és adatelérési lehetőségekkel.

A kutatás-fejlesztés első szakaszának lezárulását követően megkezdődött a rendszerfejlesztés programozási munkarésze. A fejlesztés első, megvalósult szakaszában elkészítettük az Univerzális Adatbázist és kötelezpéldány-feltöltő felületet és rendszert, amely két szinten, Europeana-kompatibilis ESE-metasztenderdet magyar jellegzetességre optimalizálva alkalmaz. A rendszer alkalmas továbbá a Hungarikum-törvényben a MaNDA számára megszabott feladatok ellátására, továbbá a fejlesztéseket követező lépcsőjében DRM rendszer illeszthető hozzá, így biztosíthatja az adatbázis (azaz a feltöltés nyomán a teljes magyar digitális kultúrkinccs) jogtisztta, díjfizetés melletti elérését. Ennek érdekében a MaNDA a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalával munkacsoportot hozott létre a digitális szellemi tulajdonvédelmi stratégia létrehozására.

4. Intézményi működés általános költségei

Az intézmény digitalizációs feladatellátásával kapcsolatos általános költségeket a koordinációs egyeztetések utazási és az ezzel összefüggő járműfenntartási költségek, a hazai és nemzetközi konferenciákon való részvétel költségei tették ki.

5. Informatikai és intézményi eszközbeszerzések

A MaNDA a digitális kulturális fejlesztések tervezési, egyeztetési, az elindított projektek megvalósítását érintő feladatainak ellátásához kis-, és nagyértékű eszközbeszerzéseket valósított meg. A legkiemelkedőbb beszerzések közé a 2 db járműbeszerzés és a számítástechnikai eszközök beszerzése tartozott.

Összefoglaló

A MaNDA a 2011. évet valamint a 2012. év első felét sikeresen zárta, a Digitális Archívum Főigazgatóság a 2012. év első félévére kitűzött feladatait maradéktalanul teljesítette.

A MaNDA rendelkezésére bocsátott 180 millió Ft-os forrásösszeget 82,9%-ban használta fel, a fennmaradó összegre kötelezettséget vállalt, a működés első évében megvalósította azt a legfontosabb célkitűzését, amely szerint létrehozta a Magyar Nemzeti Kulturális Értékek archiválását, az utókor számára történő digitális megőrzését, továbbá a köznyilvánosság számára történő elérhetőséget biztosító egységes digitális kulturális rendszer tervét és annak keretében megvalósított program elemeket.

A MaNDA a működésének első évében közel 13 milliárd Ft értékű, EU forrásból finanszírozható DIGITÁLIS KULTÚRÁT érintő projektet indított el, amely projektek pályázati kiírására és a megvalósítás megkezdésére előreláthatóan 2012. év második felében kerül sor.